

Aan de leden van het bestuur Bedrijvenvereniging WEST

Bedrijvenvereniging

Betreft: agenda & benodigde stukken

Groningen, 14 februari 2018

Geachte bestuursleden,

Hierbij ontvangt u de agenda voor de komende bestuursvergadering. Deze vindt plaats op woensdag 21 februari a.s. van 16.00 -18.00 uur in Van der Valk Groningen-Hoogkerk aan de Borchsingel 53 te Eelderwolde.

Agendapunten:

1. Opening + vaststelling agenda
2. Mededelingen
3. Notulen d.d. 10-01-2018
4. Het Fonds
  - Fondsaanvraag Solar Boat Race
5. Duurzaamheidsagenda gemeente Groningen
6. Waterstofambitie
7. Start-up weekend ondernemende vluchtelingen
8. Groningen Bereikbaar – informatiebijeenkomst 15 maart
9. Projectoverzicht
10. Activiteitenkalender
11. BBOG
12. Collectief ledencontract
13. Overdracht secretariaat
14. W.v.t.t.k.
15. Rondvraag en sluiting

Graag tot woensdag 21 februari.

Met vriendelijke groet,
Bedrijvenvereniging WEST

Nico Borgman
Verenigings- & Parkmanager

Verslag WEST
d.d. 10 januari 2018
bij Mercure Hotel Groningen Martiniplaza, Groningen

Aanwezig:

Klaas Holtman (voorzitter)
Nico Borgman (park-/verenigingsmanager)
Jeroen Dorreboom (penningmeester)
Stefan Mak (Corpus den Hoorn/secretaris)
Flip Roordink (MTP)
Fokko Kip (Hoogkerk)
Harry Watermulder (Kranenburg/Westpoort)
Thomas Faber (Groningen Bereikbaar)
Eddy Bijleveld (gemeente Groningen)
Rianne Westerveen
Ingrid van Wijk (secretariaat)

Afwezig m.k.:

Rob van Duuren (Zernike Campus)
Joop Kruit (Hoendiep)

1. Opening en vaststelling agenda

- De voorzitter opent de vergadering en heet eenieder welkom.

2. Mededelingen

Zieke bestuursleden

- Rob van Duuren was aanwezig op de eindejaarsbijeenkomst van WEST.
- Met Joop Kruit is nog niet gesproken, wel via voicemail en via de vrouw van Joop. Medicatie loopt nog niet helemaal soepel, Joop zal geleidelijk wel weer terugkomen.

Aardbeving 8/1 Zeerijp

- Geconcludeerd kan worden dat de stad Groningen ook in het aardbevingsgebied ligt en volledig onderdeel moet zijn van het schade- en economisch compensatiebeleid.
- Van gas af via Duurzaamheidsagenda.

Retailagenda

- In december is de Retailagenda ondertekend. Klaas Holtman overhandigt Fokko Kip het eerste gedrukte exemplaar. Vervolg zal plaatsvinden in overleg met SDH, Joop en Fokko.
- Wijkwinkelcentra zijn hier nu in opgenomen. Klaas zal samen met Erwin Mulder van Service Punt Detailhandel deze bij langs voor vervolgvactiteiten.

Groningen Bereikbaar

- Raad van State heeft het bezwaar tegen de bomenkap niet-ontvankelijk verklaard. Hierdoor kan de aannemer de laatste rij bomen gaan kappen. Dit dient voor 15/3 te gebeuren i.v.m. aanleg tijdelijke weg.
- Actie langsbrengen kranten op de bedrijventerreinen inclusief koffiekar in december is positief ontvangen. In de planning om in het voorjaar deze actie te herhalen bij de winkelcentra in de binnenstad.
- Met de opening van P+R Meerstad zijn alle terreinen nu operationeel. Bij de afslag naar P+R

Hoogkerk liggen nog altijd zandzakken langs de kant van de weg. Op de borden staat gereed maart 2017. Indien de oplevering vertraagd is dit ook laten weten via de borden.

Gemeente Groningen

- Teamleider EZ Linda Stol vertrekt bij de gemeente en gaat naar Accantus. Ze wordt daar Manager Wonen. Opvolger is nog niet bekend.

Dropbox

- Niet bij iedereen zijn de mappen van Dropbox goed zichtbaar. Dat komt doordat er teveel mappen zijn waar toegang toe is. Er is besloten alleen de mappen van de jaren 2017 en 2018 te delen. Mochten er stukken nodig zijn uit deze mappen dan zijn deze op te vragen bij Nico Borgman of het secretariaat.

3. Notulen d.d. 6 november 2017

- Er dient een afspraken/actielijst toegevoegd te worden.
- Tijdens dit overleg zijn de toegangsborden van de bedrijventerreinen een onderwerp geweest. Nico dient dit nog op te pakken samen met Eddy Bijleveld.
- Evaluatie Ledenvergadering d.d. 29 november: de Ledenvergadering heeft plaatsgevonden bij Lode Holding. Er zijn ongeveer 25 leden geweest. Diner was aan het eind, dit in vervolg weer als eerste op het programma zetten.

4. Het Fonds

– **Rol Klaas Holtman/afvaardiging WEST Fondsbestuur**

- Klaas stopt met zijn rol als Fondsmanager per 1/5. Aan opvolging wordt gewerkt. Klaas zou wel graag zien dat iemand van WEST in het bestuur van Het Fonds plaatsneemt.

– **Fondsaanvragen OTP**

- Marleen Boer zit namens WEST in het bestuur van OTP en is hier tevens voorzitter. OTP wil het gat tussen het bedrijfsleven en onderwijs proberen te dichten. Hebben zich ingezet voor het stimuleren van bètavakken. Via de Hanzehogeschool vernomen dat deze vakken inmiddels vollopen. Vakmensen zijn momenteel echter nog erg schaars. Tevens kunnen de ICT-vacatures niet ingevuld worden door afgestudeerden. Worden personen vanuit Oost-Europa voor aangetrokken.

Vanuit het onderwijs wordt een signaal afgegeven richting OTP waar behoefte aan is. Dient vraaggestuurd niet aanbodgericht te zijn. Klaas vraagt of iemand vanuit het bestuur van WEST naar de bijeenkomsten van OTP wil gaan. Hij doet dit momenteel. De bijeenkomsten zijn 2 keer per jaar. Klaas stuurt het overzicht met de bijeenkomsten rond en wie belang heeft kan dit aan hem doorgeven.

5. Projectoverzicht

- Project “Parkeervakken verwijderen Schweitzerlaan”, zal in totaal € 5.000,- kosten. Besloten om 50/50 te doen gemeente Groningen/WEST. Hier zullen eerst werkzaamheden verricht worden, daarna parkeerverbod.
- Eddy heeft een toevoeging bij Kranenburg: “Parkeerproblematiek”. Hier zal in de week van 15 januari een gesprek over plaatsvinden.
- In het algemeen kan gesteld worden dat tenders lang duren bij m.n. de gemeente. Klaas heeft bij de wethouders Van der Schaaf en Van Keulen aangegeven dat beleid op bedrijventerreinen gemaakt moet worden.

6. Evaluatie Promotiedagen

- Nico vertelt dat via een enquête de reacties zijn gepeild:
  - zichtbaarheid van de bedrijven op de stand moet verbeterd worden, bijvoorbeeld digitaal. Tevens aangeven wat de diverse bedrijven doen;
  - wel samen met de andere Bedrijvenverenigingen bijvoorbeeld de borrel organiseren, echter wel goed onderscheiden;
  - catering, bediening moet professioneler;
  - idee om een informatieschermen te plaatsen bij de ingang van Martiniplaza met filmpjes? Dit dient i.o.m. de gemeente opgepakt te worden. Eddy zal het intern oppakken.
  - Nico heeft binnenkort een evaluatiegesprek met Paul Elzinga. Zal de suggesties doorgeven.

7. Lidmaatschappen en

8. Voorstel collectief ledencontract

- Nico geeft aan dat er veel bedrijfsverzamelgebouwen in het gebied aanwezig zijn en dat het lastig is om de bedrijven die hierin zitten apart lid te maken vanwege de hoogte van het bedrag voor lidmaatschap. Hiervoor is een constructie bedacht: de vastgoedeigenaar wordt lid en betaalt een bedrag van € 500,-. De bedrijven die in het desbetreffende gebouw zitten betalen een bedrag aan deze overkoepelende partij. Deze constructie kan ook toegepast worden voor winkeliersverenigingen. Dit zal verder opgepakt worden in het Dagelijks Bestuur-overleg, hieruit zal een voorstel volgen.
- Voor wat betreft de Privacywetgeving is alles goed ingeregeld in Simplicite. Simplicite komt met een reactie omtrent hoe dit goed bewaakt wordt.

9. Duurzaamheidsagenda

- Maandag 8/1 heeft een gesprek plaatsgevonden met Chris Munneke van de gemeente. Gesproken over:
  - WeSTEK, loopt;
  - zoeken naar punten voor snelladers, aangegeven: rand van de stad en horeca. Kan i.c.m. fietsverhuur;
  - organiseren van mobiliteitscongres i.s.m. andere verenigingen. Klaas zal dit samen met Thomas oppakken;
  - Grunneger Power en Sameen, willen bedrijven selecteren voor scans. Ligt nu bij de gemeente;
  - opzetten van groot zonnepark bij Westpoort. Tevens wil de gemeente hier een pilot opzetten voor beter uitwisselen van energiestromen in dit gebied d.m.v. bijv. zonnepanelen op daken, koppeling aan accu's;
  - initiatief: Blue Skies, duurzaamheidscongres 1^e week van juni. WEST is partner, tevens Fondsaanvraag;
  - initiatief: Sponsor Solar Boat race, nog kijken naar exacte invulling;
  - volgende vergadering dit onderwerp bespreken met een specialist van de gemeente erbij.
- Nico geeft aan dat VBZO bezig is met een project voor leenauto's voor bereikbaarheid stad i.s.m. AutoCentury. Begin februari dient het plan hier gereed te zijn. Als dit positief lijkt, zal het de volgende vergadering gedeeld worden.

10. Activiteitenkalender

- 2 grote activiteiten:
  - 1) Groningen Next City=> aandacht aan besteden bij volgende Ledenvergadering? Deze eerder organiseren, bijvoorbeeld in april? Of i.s.m. andere Bedrijvenverenigingen oppakken? Tijdens volgende vergadering beslissing nemen.
  - 2) Plannen Suiker Unie=> bijeenkomst organiseren.

11. Bezwaar Ter Borgh

- In deze wijk is een XL-supermarkt gepland. Hiertegen is bezwaar ingediend. Er is nl. geen rekening gehouden met de huidige detailhandelinfrastructuur.

12. ESNS

- **Uitnodiging EBBA's, diner**
- Voor de uitreiking van de EBBA's op woensdag 17/1 heeft Klaas nog zes kaarten beschikbaar. Wie heen wil, kan dit bij hem aangeven.
- Op donderdag 18/1 is een diner inclusief opening Eurosonic Air. Ook hier heeft Klaas nog kaarten en kun je bij hem aangeven als je hier naar toe wilt.
- Verder is vrijdag 19/1 een netwerkbijeenkomst waarvoor per mail een uitnodiging is verzonden.
- **Optreden Boef**
- Verschillende voorzitters van Bedrijvenverenigingen van Groningen hebben zich uitgesproken tegen het optreden van Boef. Ze willen in het vervolg geen financiële bijdrage meer leveren aan Eurosonic als het optreden wel doorgaat. Klaas is van mening dat Boef als bestverkopende rapartiest van Nederland een podium verdient, ondanks zijn uitlatingen. Goed dat nu het debat wordt geopend en het optreden niet wordt verboden. Klaas stelt voor in februari een evaluatie in te planning met de verschillende Bedrijvenverenigingen.

13. W.v.t.t.k.

- Er heeft een evaluatie plaatsgevonden van het Beachvolleybaltoernooi. De aanwezigen van de vorige editie waren hiervoor uitgenodigd bij Jeroen Dorreboom op kantoor. Jeroen geeft aan dat het als een leuk evenement wordt ervaren waar veel teams aan meedoen. Uitvoering kan wel beter, zoals: omroepinstallatie, muziek, munten van Kaap Hoorn. Er is geen eenheid nu, iedereen verspreidt zich. Wordt georganiseerd door een studentenvereniging, misschien optie om via ander bureau de organisatie te laten verlopen.
- Flip Roordink wil graag weten hoe de aansluiting is met smart grid. Klaas geeft aan dat dit nog niet ingeregeld is, er is nog geen gebied beschikbaar. Flip zou graag meegenomen worden in dit traject als een geschikt gebied gevonden is. Bij de Suiker Unie is de productietijd opgerekt, biedt wellicht mogelijkheden? Sowieso cluster Hoogkerk interessant?

14. Rondvraag en sluiting

- Klaas sluit de vergadering om 18:00 uur.

Het volgende overleg vindt plaats op **21 februari 2018 om 16.00 uur**. Locatie Van der Valk Groningen-Hoogkerk aan de Borchsingel 53 te Eelderwolde.

Actielijst Bestuursvergadering WEST

Omschrijving	Wie	Deadline	Gereed
Bestuursleden alleen toegang geven tot Dropboxmappen van 2017 en 2018	Nico Borgman	21-02-18	
Toegangsborden bedrijventerreinen	Nico Borgman, Eddy Bijleveld	21-02-18	
Toetreding bestuurslid WEST in bestuur Het Fonds			
Aanwezigheid bestuurslid WEST bij bijeenkomsten OTP			
Voorstel collectief ledencontract	Nico Borgman		
Organisatie mobiliteitscongres i.s.m. andere verenigingen	Klaas Holtman, Thomas Faber		
Invulling sponsorschap Solar Boat race			
Invulling organisatie Groningen Next City		21-02-18	
Organisatie bijeenkomst n.a.v. plannen Suiker Unie			

Onderwerp Actieplan Energiebesparing bij bedrijven

Steller Petra Hof en Miranda Hoeksema

De leden van de raad van de gemeente Groningen
te
GRONINGEN

Telefoon 06-11012219

Bijlage(n) 1

Ons kenmerk 6645499

Datum 13-12-2017

Uw brief van -

Uw kenmerk -

Geachte heer, mevrouw,

Al enkele jaren werken we onder de titel *Groningen Geeft Energie* aan de ambitie om in 2035 een energieneutrale stad te zijn en onze positie als koploper in de energietransitie te versterken. Het uiteindelijke doel is om per saldo geen CO₂ meer uit te stoten. Dat betekent dat alle energie die in onze stad door huishoudens, bedrijven en instellingen wordt gebruikt duurzaam wordt opgewekt. Bij voorkeur wekken we energie zoveel mogelijk lokaal op. De doelen uit het Masterplan Groningen Energieneutraal 2035 willen we behalen langs een aantal programmalijnen, waar Energiebesparing, er één van is. Voor de doelgroep huishoudens zijn, zowel voor de particulieren als de huursector, diverse aanpakken ontwikkeld, maar voor de doelgroep Bedrijven was dit nog niet het geval. Samen met de bedrijvenverenigingen is een actieplan Energiebesparing bij bedrijven opgesteld waarin concrete actie zijn opgenomen. Met deze brief bieden wij u het actieplan Energiebesparing bij bedrijven aan en hoe we denken onze ambitie 'Ergieneutraal 2035' te kunnen invullen.

Aanleiding

De fossiele energie die we momenteel gebruiken veroorzaakt wereldwijd klimaatverandering. Bovendien raken fossiele energiebronnen een keer op. In eigen regio ervaren we de gevolgen van aardbevingen door de gaswinning. Om onze welvaart te behouden en in de toekomst verzekerd te zijn van schone en betaalbare energie, is een grote omslag nodig. Voor de gemeente Groningen betekent dit dat wij voor één van de grootste opgaves tot nu toe staan. Bij bedrijven en instellingen binnen de gemeentegrenzen wordt circa 7680 Terrajoule primaire energie gebruikt, oftewel 51% van het totale energiegebruik in de gemeente Groningen. Willen we onze doelstelling halen, dan zullen we gezamenlijk met het Groningse bedrijfsleven ambities moeten formuleren en in samenwerking een aanpak kunnen ontwikkelen om deze doelstellingen te bereiken. Gelukkig is de wens vanuit het Groningse bedrijfsleven ook oog hebben voor duurzaamheid, zowel vanuit het perspectief van circulaire economie als vanuit kostenbesparing.

Wat gaan we doen?

Om op koers te blijven naar een energieneutrale gemeente Groningen is het wenselijk tussen 2018 en 2035 de energievraag bij bedrijven en instellingen bij benadering met 50% te reduceren (met 3840 TJ primaire energie derhalve). Dat is met afstand de grootste opgave in *Groningen Geeft Energie!* en dat rechtvaardigt de komende jaren een stevige inzet van menskracht en middelen op dit deelreïn.

Hoe gaan we dat doen?

We kunnen dit als gemeente niet allemaal zelf doen. Om onze ambitie te kunnen behalen is inzet van alle bedrijven, instellingen, bedrijvenverenigingen, kennisinstellingen en andere partners nodig. Het is onze rol om deze doelgroepen in eerste instantie te stimuleren en faciliteren. Mocht dit allemaal niet tot het gewenste resultaat leiden, dan kunnen we uiteindelijk handhavend optreden.

In het actieplan Energiebesparing bij bedrijven staat beschreven welke acties nodig zijn om onze ambitie te realiseren. De acties zijn in te delen in twee categorieën:

1. Actief informeren, stimuleren en ontzorgen
2. Uitbreiden Energieteam met extra inzet op energiebesparing bij bedrijven

Op de verschillende categorieën gaan we de volgende acties uitvoeren:

1. Actief informeren, stimuleren en ontzorgen
  - *Deal met het bedrijfsleven*
We gaan het platform Groningen Energieneutraal 2035 verder uitbouwen tot een ambitieuze deal met bedrijven en instellingen over besparingsdoelstellingen en toepassing van duurzame energie. De deal moet half 2018 uitgewerkt en ondertekend zijn.
  - *Opzetten besparingscollectieven*
In overleg met de bedrijvenverenigingen gaan we verkennen welke mogelijkheden er zijn voor oprichting van besparingscollectieven, welke financiële middelen daarvoor ingezet kunnen worden en hoe de organisatie er exact uit zou kunnen zien.
  - *Streven naar een energieneutraal bedrijventerrein.*
We willen in 2018 starten met een versnellingstafel energieneutrale bedrijventerreinen. Aan deze tafel bespreken partijen, waaronder de bedrijvenverenigingen, welke kansen zij benutten en hoe zij gezamenlijk aan oplossingen gaan werken voor concrete energievraagstukken. Ook kunnen de partijen acties op elkaar afstemmen, nieuwe initiatieven identificeren en succesvolle projecten opschalen.
  - *Stimuleren en faciliteren initiatieven vanuit bedrijfsleven*
Er zijn diverse partijen bezig met het opzetten van besparingscampagnes voor het bedrijfsleven. Deze initiatieven zijn afkomstig van onder andere de lokale energiecoöperatie Grunneger Power, de Natuur- en Milieufederatie, lokale installatiebedrijven en energiebedrijven en gaan we ondersteunen.
  - *Opzetten financieringsondersteuning voor bedrijven*
Om ambitieus energiebesparingsbeleid van bedrijven en instellingen zélf te stimuleren, is het cruciaal dat de gemeente ondersteuning biedt bij het financieren van besparingsmaatregelen. Het gaat er daarbij om de ondernemer waar nodig te ondersteunen bij financieringsaanvragen, bij het opmaken van de business-case en de administratieve afwikkeling.
2. Uitbreiden Energieteam met extra inzet op energiebesparing bij bedrijven
  - *Versterken Energieteam*
We zetten in met extra inzet van energieadviseurs op communiceren, enthousiasmeren en adviseren zodat bedrijven voldoen aan de wettelijke eisen die wordt gesteld door de Wet Milieubeheer en het Activiteitenbesluit. We willen meters maken en zullen hiervoor extra mensen aantrekken.
We zullen starten met het opzetten van een o-meting waarbij het energieverbruik van de bedrijven in kaart wordt gebracht. Dit wordt met een monitoringssysteem de komende jaren gevolgd, waarbij zowel de bedrijven als de gemeente inzicht krijgen in de besparingen in zowel verbruik, CO₂ als in geld. Voor de 'standaard' doelgroepen, worden de quick-wins gelijk in kaart gebracht zodat deze besparingen relatief

eenvoudig gerealiseerd kunnen worden. Dit kan bijvoorbeeld voor de horecabedrijven, detailhandel en supermarkten als ook de agrarische sector.

- *Projecten Energiebesparing bij specifieke doelgroepen*
Ontwikkelen branchegerichte aanpak, waarbij we in 2017 al zijn gestart met de doelgroep onderwijsinstellingen. Dit kan verder worden uitgerold naar de zakelijke dienstverlening, de zorginstellingen, etc.
- *Expertiseteams*
Gezien het feit dat meer dan 80% van het zakelijk energiegebruik in de gemeente Groningen in deze bedrijfscategorie valt, is het voor een effectieve aanpak nodig bedrijfsonderzoeken te organiseren. We onderzoeken de mogelijkheden voor het opzetten van expertiseteams specifieke voor grote zakelijke grootverbruikers. De benodigde kennis hebben we hiervoor niet in huis en we zullen gebruik maken van externe expertise.

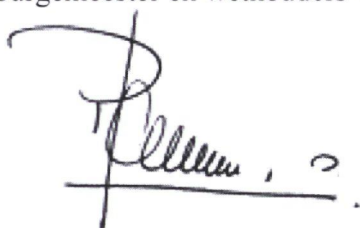
Financiële consequenties

Voor de maatregelen in dit actieplan worden de extra middelen die zijn vrijgemaakt in de begroting 2018 aangewend. De begrotingswijziging wordt meegenomen bij de begrotingswijziging 1ste kwartaal 2018.

Actie	Benodigd budget
1. Actief informeren, stimuleren en ontzorgen	
Deal met het bedrijfsleven	€ 150.000
Samenwerking op bedrijventerreinen (Opzetten besparingscollectieven, Energie neutrale bedrijventerreinen, Stimuleren en faciliteren initiatieven vanuit het bedrijfsleven, opzetten financieringsloket voor bedrijven)	€ 200.000
2. Uitbreiden Energieteam met extra inzet op energiebesparing	
Versterken Energieteam naar 3 fte	€ 300.000
Projecten Energiebesparing bij specifieke doelgroepen	€ 25.000
Expertiseteams	€ 75.000
Totaal benodigd budget	€ 750.000

Wij vertrouwen erop u hierbij voldoende te hebben geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Groningen,

de burgemeester,
Peter den Oudsten

de secretaris,
Peter Teesink

Actieplan
Energiebesparing bedrijven en instellingen
Gemeente Groningen
29112017

Inhoud

1. Inleiding
2. Bestuurlijke ambities
3. Energieprofiel gemeente Groningen
4. Visie en strategie
5. Actieprogramma 2017-2020
6. Financiën

1. Inleiding

De fossiele energie die we momenteel gebruiken veroorzaakt wereldwijd klimaatverandering. Bovendien raken fossiele energiebronnen een keer op. In eigen regio ervaren we de gevolgen van aardbevingen door de gaswinning. Om onze welvaart te behouden en in de toekomst verzekerd te zijn van schone en betaalbare energie, is een grote omslag nodig.

Voor de gemeente Groningen betekent dit dat wij voor één van de grootste opgaves tot nu toe staan. De doelstelling van de gemeente Groningen is om in 2035 energieneutraal te zijn. Om dit te bereiken is het noodzakelijk dat er minimaal 50% energie bespaard wordt. Daarnaast is de volledige transitie naar duurzame energie noodzakelijk.

Om dit te bereiken geven we in het meersporenprogramma 'Groningen geeft energie' de ambities aan om in 2035 een energieneutrale stad te zijn en onze positie als 'Energy-city' te versterken. In ons programma staat het spoor Energiebesparing op nummer 1. Energiebesparing draagt bij aan CO2 doelstellingen, leidt tot een lagere energierekening, verbetert de concurrentiepositie van Groningse bedrijven en geeft een impuls aan de werkgelegenheid.

Daarbij zal de trias energetica worden gevolgd, waar haalbaar, betaalbaar en efficiënt:

- (1) energiebesparing;
- (2) hernieuwbare energieopwekking;
- (3) zo schoon en efficiënt mogelijk opwekking van niet hernieuwbare energie (o.a. toepassing van principes circulaire economie)

Van het totale energieverbruik in de gemeente Groningen wordt 51 % door bedrijven en instellingen gebruikt. Willen we onze doelstelling halen, dan gaan we gezamenlijk met het Groningse bedrijfsleven ambities formuleren en in samenwerking een aanpak ontwikkelen om deze doelstellingen te bereiken.

In het afgelopen jaar hebben we samen met het bedrijfsleven dit proces verder vormgegeven. Er zijn gesprekken gevoerd bij alle bedrijvenverenigingen, presentaties gehouden bij de Koepel Economische Agenda en hebben we de samenwerking gezocht met de provincie Groningen.

In dit actieplan informeren we u over de concrete aanpak.

2. Bestuurlijke ambities

2.1 Rijk

Nederland heeft op 6 september 2013 een belangrijke stap gezet op weg naar een schone toekomst. Ruim veertig organisaties, waaronder de overheid, werkgevers, vakbeweging, natuur- en milieuorganisaties, maatschappelijke organisaties en financiële instellingen, hebben zich aan het Energieakkoord voor duurzame groei verbonden. Kern van het akkoord zijn breed gedragen afspraken over energiebesparing, schone technologie en klimaatbeleid. De ondertekenaars zetten zich de komende jaren in voor:

- een besparing van het energieverbruik met gemiddeld 1,5 procent per jaar;
- 100 petajoule energiebesparing per 2020;
- een toename van het aandeel hernieuwbare energieopwekking naar 14 procent in 2020 en 16 procent in 2023;
- ten minste 15.000 voltijdbanen extra.

2.2 Provincie Groningen

In het collegeakkoord 2015-2019 'Vol vertrouwen' van de provincie Groningen staat dat de provincie een forse bijdrage wil leveren aan de energietransitie.

De provincie en de omgevingsdienst Groningen willen de uitvoeringstaken met betrekking tot toezicht en handhaving rondom het thema energiebesparing bedrijven intensiveren, om zo de landelijke en regionale doelen te behalen. Begin 2017 heeft de provincie Groningen een plan van aanpak opgesteld voor de uitvoering van de taken in de periode 2017-2018.

2.3 Gemeente Groningen

De gemeente Groningen is verantwoordelijk voor het toezicht op en handhaving van de verplichte energiebesparing bij bedrijven. Middelgrote en grote energieverbruikers zijn verplicht om alle energiebesparende maatregelen te nemen die zichzelf binnen vijf jaar terugverdienen. Door de gemeente Groningen is de toezicht op een bescheiden wijze toegepast en zal, om onze doelen te behalen, ambitieuzer worden ingezet.

Masterplan Groningen Energieneutraal

In het gemeentelijk Masterplan Groningen Energieneutraal uit 2011 werd de eerste aanzet van de huidige gemeentelijke ambitie opgesteld. Inmiddels werken we al jaren aan ons doel om in 2035 als stad per saldo geen CO₂ meer uit te stoten. Dat betekent dat alle energie die in onze stad door huishoudens, bedrijven en instellingen wordt gebruikt duurzaam wordt opgewekt. Dat kan zijn direct in de eigen omgeving of indirect elders in Nederland of in de wereld. Bij voorkeur wekken we energie zoveel mogelijk lokaal op.

De doelen uit het Masterplan willen we behalen langs acht sporen: 1) Energiebesparing; 2) Windenergie; 3) Zonne-energie; 4) Warmte; 5) Biobased Economy; 6) Mobiliteit; 7) Kennis en Innovatie; 8) Eigen Organisatie

Bij een verwachte toename van het aantal inwoners, verkeersbewegingen, apparaten en bedrijven tot 2035 zal het aandeel hernieuwbare energie binnen de gemeentegrenzen de toename van het energiegebruik nog maar net kunnen bijbenen. Energieneutraliteit in 2035 moet daarom ook worden gerealiseerd door de energievraag binnen de gemeentegrenzen met circa 50% te reduceren, in alle sectoren.

Verreweg de grootste opgave ligt dan op het terrein van energiebesparing bij bedrijven en instellingen in de gemeente Groningen.

Koepel Economische agenda/Convenant ondernemend Groningen

We hebben aansluiting gezocht bij de Koepel Economische Agenda en het convenant Ondernemend Groningen. Het doel van het Convenant Ondernemend Groningen (2 november 2014) is het versterken van het ondernemingsklimaat en de werkgelegenheid. Gewerkt wordt aan een gezonde en duurzame economie, die leidt tot groei van bedrijvigheid, welvaart en werkgelegenheid.

In het convenant staan afspraken over de wijze van samenwerking met het georganiseerd bedrijfsleven (de vier bedrijvenverenigingen, VNO-NCW en MKB-Noord). Voor de verdere ontwikkeling en sturing op de uitvoering van de Economische Agenda is een Koepel Economische Agenda opgericht. Deze koepel is een doorontwikkeling van de eerdere samenwerking binnen het overlegplatform Bedrijven Groningen (OBG).

Bij het opstellen van dit actieprogramma zijn de bedrijvenvereniging en de koepel Economische Agenda betrokken.

Kennisinstellingen

Groningen heeft één van de grootste kenniscentra op het gebied van Energietransitie, de Energy Academy en EnTranCe. Met deze partijen zal ook nadrukkelijk de samenwerking worden gezocht.

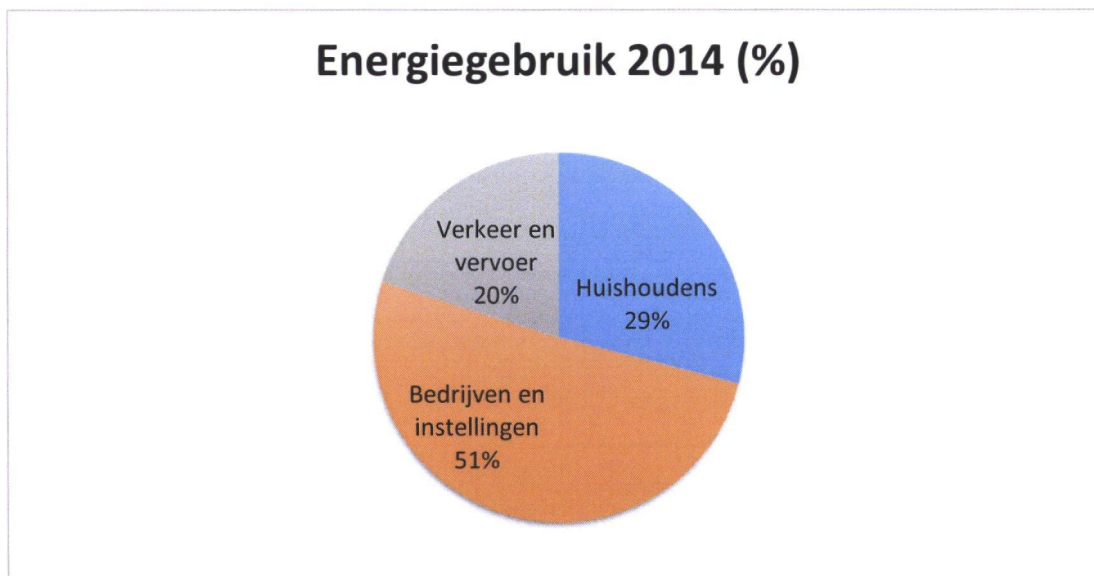
Samenwerking met Omgevingsdienst Groningen (ODG)

Om de kennis van energiebesparing op een hoger niveau te krijgen en te houden gaan de gemeente Groningen en de ODG samenwerken in één projectteam energie. Dit team wordt gevormd door de toezichthoudende energieadviseurs en/of specialisten op het gebied van energie. De leden van dit projectteam zijn deels gehuisvest in de stad Groningen om kennis te borgen en slagvaardig te werken. Het werk tussen de stad Groningen en ODG wordt deels verdeeld door de specifieke kennis van deze medewerkers. Hierdoor hebben grensoverschrijdende bedrijven één contactpersoon voor het onderwerp energie.

3. Energieprofiel Groningen

Bij bedrijven en instellingen binnen de grenzen van de stad Groningen wordt circa 7680 Terrajoule primaire energie gebruikt, oftewel 51% van het totale energiegebruik in de gemeente Groningen.

Om op koers te blijven naar een energieneutrale gemeente Groningen is het wenselijk tussen 2017 en 2035 de energievraag bij bedrijven en instellingen bij benadering met 50% te reduceren (met 3840 TJ primaire energie derhalve). Dat is met afstand de grootste opgave in *Groningen Geeft Energie!* en dat rechtvaardigt de komende jaren een stevige inzet van menskracht en middelen op dit deelterrein.

De autonome besparing bij bedrijven en instellingen is het afgelopen decennium, landelijk en gemiddeld over alle economische sectoren, 1,2% jaarlijks geweest. Krap voldoende om de gemiddelde economische groei bij te houden. Er is geen reden om te veronderstellen dat de situatie in de gemeente Groningen afwijkend is ten opzichte van het landelijk beeld. Als in de gemeente Groningen wordt gerekend met gemiddeld 1% groei van bedrijvigheid jaarlijks, zal per bedrijf of instelling jaarlijks een energiebesparing van gemiddeld circa 2,5% moeten worden gerealiseerd om op koers te blijven naar een energieneutrale gemeente in 2035.

Dat is moeilijk haalbaar, maar zeker niet onmogelijk. Het SER Energieakkoord richt zich (gemiddeld over alle economische sectoren) op 2% jaarlijkse besparing bij bedrijven en instellingen.

Voor dit actieplan betekent dit dus dat:

- De afspraken uit het SER Energieakkoord die betrekking hebben op energiebesparing bij bedrijven en instellingen én waarvoor de gemeente bevoegd gezag is zo volledig mogelijk moeten worden doorgevoerd;
- Gezocht moet worden naar alternatieven voor Energieakkoord-afspraken die bij nader inzien minder goed toepasbaar lijken te zijn;
- Een stimulerende aanpak gebruikt moet worden die er aan bijdraagt dat bedrijven en instellingen een hoger besparingsniveau realiseren dan wettelijk vereist is.

Doorvertaling

In de gemeente Groningen ziet het zakelijk energiegebruik, conform de categorisering die in de Wet Milieubeheer wordt gebruikt, er als volgt uit:

	Aantal	Totaal gas (m3)	Totaal elektra (kWh)
1. Zakelijke kleinverbruikers (< 50.000 kWh en < 25.000 m3 gas)	2.258	6.742.994	38.894.595
2. Zakelijke grootverbruikers (> 50.000 kWh en/of >25.000 m3 gas)	551	7.137.235	54.618.492
3. Groot zakelijk grootverbruikers (>200.000 kWh en/of >75.000 m3 gas)	335	77.421.280	479.795.361
Totaal	3.144	91.301.509	573.308.448

Bijna 84% van het zakelijk energiegebruik is geconcentreerd bij 335 (11% van het totale bedrijvenbestand) grote zakelijke grootverbruikers. Als het totale bestand van 886 zakelijke grootverbruikers wordt genomen, is dat zelfs meer dan 90% van het zakelijk energiegebruik.

4. Wet- en regelgeving

Bij milieutoezicht- en handhaving op energiebesparing bij bedrijven speelt de volgende milieuwet- en regelgeving een belangrijke rol.

Wet milieubeheer energieverbruik : > 50.000 kWh elektra of >25.000 m3 gas energiebesparende maatregelen treffen met een tvf van max. 5 jaar. Erkende maatregelen zijn per bedrijfstak vastgelegd. > 200.000 kWh elektra of > 75.000 m3 gas energiebesparende maatregelen treffen met een tvf van max. 5 jaar en opstellen Energy efficiency plan	Activiteitenbesluit milieubeheer; bevat een energiebesparingsverplichting voor bedrijven Activiteitenregeling: bijlage 10 bevat erkende maatregellijsten voor energiebesparing per branche	EED Art. 8 van de Europese energie Efficiëntie Richtlijn. Grote bedrijven moeten een energie-audit uitvoeren en deze ter goedkeuring voorleggen aan het bevoegd gezag.	MJA Meerjarenafspraak energie-efficiëntie 2001-2020 (MJA-3) Energiebesparingsconvenant tussen bedrijven en overheid waarbij bedrijven Energie-Efficiencyplannen (EEP's) opstellen.
In Groningen: 3144 bedrijven	3006 bedrijven	40 bedrijven (bevoegd gezag is Groningen) 300 bedrijven in Groningen, maakt deel uit van een keten en bevoegd gezag is elders	5 bedrijven

Daarnaast is er nog de bouwwet- en regelgeving die onder de energieprestatie-eisen stelt aan de nieuwbouw, door middel van de Energieprestatie coëfficiënt.

Met het SER Energieakkoord is in 2014 afgesproken de al veel langer bestaande energiebesparingsverplichtingen uit de Wet Milieubeheer en het activiteitenbesluit te gaan handhaven. Daarnaast is in 2015 de Implementatiewet voor de Europese Richtlijn Energie Efficiëntie tot stand gekomen, waarmee de bevoegde overheden verplicht zijn gesteld de Wet Milieubeheer en het Activiteitenbesluit te handhaven op het punt van energie-efficiëntie. In datzelfde jaar is met het Rijk een convenant gesloten over het intensiveringspakket waarmee gemeenten en regionale uitvoeringsdiensten in staat worden gesteld toezicht en handhaving vorm te geven.

Energielabel kantoorgebouwen

In een brief aan de tweede kamer (d.d. 28 november 2016) is aangekondigd dat kantoorgebouwen een wettelijke verplichting hebben om vanaf 2023 minstens label C te hebben. Dit geldt voor zowel publieke als private gebouwen met een kantoorfunctie met een ondergrens van 100 m². Monumenten worden (vooralsnog) uitgezonderd. Vervolgens is de verwachting dat deze wetgeving in de komende jaren verscherpt wordt en het energielabel A in 2030 verplicht wordt gesteld.

De huidige situatie in Groningen met geregistreerde energielabels (afkomstig uit de Klimaatmonitor) ziet er als volgt uit:

